

ITSET-ryhmän yhteiset hallitusohjelmataavoitteet 2023

Itsensätyöllistäjien yhteistyöryhmä (ITSET) on ammattiliittojen ja palkansaaja-keskusjärjestöjen välinen työryhmä, jossa käsitellään itsensätyöllistäjien asioita. Näihin kuuluvat muun muassa itsensätyöllistäjiä koskevat työlainsäädäntö-, kilpailuoikeus- ja sosiaaliturvauudistukset.

Itsensätyöllistäjä tekee työtään yksin, ilman palkattua työvoimaa yrittäjänä tai yrittäjämäisesti. Itsensätyöllistäjät eivät ole yhtenäinen joukko, vaan heihin lukeutuu yksinyrittäjiä (pl. tässä maatalousyrittäjät), ammatinharjoittajia, freelancereita sekä apurahalla työskenteleviä. Tällä hetkellä heitä on Suomessa noin 200 000 ja määrä kasvaa jatkuvasti.

1

Kollektiivinen neuvotteluoikeuden toteutuminen käytännössä on varmistettava

Kilpailulainsäädäntö on aiemmin estänyt itsensätyöllistäjiä neuvottelemasta kollektiivisesti työehdoistaan, ja esimerkiksi kollektiivisesti palkkioista sopiminen on katsottu kartelliksi. Euroopan komissio antoi syyskuussa 2022 suuntaviivat, joiden mukaan itsensätyöllistäjillä on oikeus kilpailulainsäädännön estämättä neuvotella kollektiivisesti työoloistaan, kuten palkkioista.

Kollektiivisen neuvotteluoikeuden piiriin voi päästä, jos itsensätyöllistäjä on työntekijöihin rinnastettavassa tilanteessa. Komission mukaan näitä ovat muun muassa itsensätyöllistäjät, jotka tarjoavat palveluja yksinomaan tai pääasiassa yhdelle yritykselle, työskentelevät rinnakkain yrityksen työntekijöiden kanssa tai tarjoavat palveluja työtä välittävälle digialustalle tai sen kautta. Neuvotteluoikeuden piiriin voi päästä myös sellainen itsensätyöllistäjä, jonka neuvotteluasema on heikko.

Suuntaviivat antavat myös ammattiliitoille mahdollisuuden edustaa itsensätyöllistäjiä neuvotteluissa. **Tulevalla hallituskaudella on varmistettava, että neuvotteluoikeus toteutuu suuntaviivojen linjaamalla tavalla myös Suomessa.** Itsensätyöllistäjien työoloja on parannettava ja heille on taattava kohtuullinen korvaus työstään.

2

Itsensätyöllistäjille reilu työttömyys- ja sosiaaliturva

Itsensätyöllistäminen ja monityöläisyys eli eri työnteon muotojen yhdisteleminen ovat yleisiä ja vauhdilla kasvavia työnteonmuotoja. Nykyinen työttömyys- ja sosiaaliturvajärjestelmä soveltuu kuitenkin huonosti jo kauan sitten muuttuneen työelämän tarpeisiin.

Työttömyys- ja sosiaaliturvajärjestelmää on kehitettävä kokonaisuutena siten, että se on reilu kaikille. **Eri työnteonmuotojen yhdistämisen on oltava sosiaali- ja työttömyysturvan kertymisen kannalta kannattavaa.** Työttömyysturvalakia on muutettava siten, että työssäoloheitoa ja ansiosidonnaista työttömyysturvaa voi kerryttää yhdessä vakuutusjärjestelmässä riippumatta siitä, onko työtulo ollut yrittäjä- vai palkkatuloa.

Järjestelmän tulee sopeutua eri työntekomuotoihin ja kannustaa työn tekemiseen työnteon muodosta riippumatta. Vain reilut rakenteet mahdollistavat kestävä ja inhimillisen työelämän.

3

Tasaveroiset mahdollisuudet oman osaamisen kehittämiselle

Itsensätyöllistäjille tyypillisessä epävakaassa työmarkkina-asetmassa on olennaista ylläpitää sekä kehittää omaa osaamistaan työssä oppimalla sekä itsenäisesti kouluttautumalla. Itsensätyöllistäjät jäävät tavanomaisesti kuitenkin vaille vakinaisessa työssä tarjottavia jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia.

Itsensätyöllistäjien ammattitaidon ylläpitämistä, täydennyskouluttautumista sekä myös työkyvyn ylläpitämistä on tuettava. Tavoitetta voidaan tukea oikeudenmukaisilla työmarkkinarakenteilla (neuvotteluaseman vahvistaminen) kuin myös reilulla sosiaaliturvalla. Työelämäpalveluissa on oltava riittävä osaaminen itsensätyöllistäjien osaamisen kehittämiseen. **TE-palvelujen tulee tukea yrittäjyyttä laadukkailla palveluilla yrittäjyyden eri vaiheissa.**

4

Matalan kynnyksen oikeussuojakeinoja on vahvistettava työntekoa koskevan oikeussuhteen luonteen selvittämiseksi

Työn tekemisen ja työn teettämisen tavoissa on tapahtunut muutosta. Perinteisen toistaiseksi voimassa olevan palvelussuhteen ja yrittäjyyden rinnalle ja välimaastoon on kehittynyt erilaisia työn tekemisen ja teettämisen muotoja. Ilmiöstä on seurannut epävarmuutta siitä, tehdäänkö työtä työ sopimuslaissa tarkoitetussa työsuhteessa vai yrittäjääsässä.

Työtä tekevien aseman parantamiseksi ja oikeusturvan tehostamiseksi työntekosuhteen oikeudellinen luonne pitäisi olla mahdollista selvittää nykyistä tehokkaammin **säättämällä matalan kynnyksen oikeussuojakeinoista**. Riskialttiin ja kalliin **tuomioistuimen menettelyn rinnalle olisi tarve nopeammalle ja edullisemmalle keinolle saada työntekoa koskevan suhteen oikeudellinen luonne vahvistetuksi**. Tämä edistää erityisesti heikommassa asemassa olevan sopimusosapuolen tosiasiallista oikeussuojaa ja voi omalta osaltaan edistää myös työsuhteen naamiointiin liittyvien ongelmien ennaltaehkäisemistä. Oikeussuojakeinojen lähtökohtina tulee olla ratkaisumekanismin sitovuus, nopeus ja kustannustehokkuus.

Teme Teatteri- ja media-
työntekijöiden liitto

Näyttelijäliitto
Skådespelarförbundet

M

Muusikkojen liitto

Akava

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

TAKU

Taide- ja kulttuurialan
ammattijärjestö

TIETEENTEKIJÄT

Suomen freelance-journalistit

Kieliasiantuntijat

Itsensätyöllistäjien hallitusohjelmatavoitteissa ovat mukana:

Johtava asiantuntija Miia Kannisto
Akava ry
p. 050 551 5292
miia.kannisto@akava.fi

Sopimusasiantuntija Laura Tuominen
p. 050 409 2460,
laura.tuominen@jhl.fi

Toiminnanjohtaja Hanna Gorschnik
Kieliasiantuntijat ry
p. 050 576 2553,
hanna.gorschnik@kieliasiantuntijat.fi

Puheenjohtaja Ahti Vanttinen
Muusikkojen liitto
p. 050 569 5585,
ahti.vanttinen@muusikkojenliitto.fi

Va. toiminnanjohtaja
Anna-Sofia Nieminen
Suomen freelance-journalistit
p. 045 619 9958,
anna-sofia.nieminen@freet.fi

Edunvalvontajohtaja Petri Savolainen
Suomen Journalistiliitto ry
p.050 534 2485,
petri.savolainen@journalistiliitto.fi

Juristi Eveliina Tuominen
Suomen Journalistiliitto ry
p. 050 540 9927,
eveliina.tuominen@journalistiliitto.fi

Toiminnanjohtaja Nea Leo
Taide- ja kulttuurialan
ammattijärjestö TAKU
p. 044 066 4800, nea.leo@taku.fi

Toiminnanjohtaja Elina Kuusikko
Suomen Näyttelijäliitto - Finlands
Skådespelarförbund ry.
p. 040 835 9587,
elina.kuusikko@nayttelijaliitto.fi

Juristi Jussi Kiiski
Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto
Teme ry
p. 040 673 2743, jussi.kiiski@teme.fi

Erityisasiantuntija Maija Mattila
Tieteentekijöiden liitto ry.
p. 0207 589 618,
maija.mattila@tieteentekijat.fi